

Les claus d'un fracàs anunciat

Imatge d'alguns càrrecs del PP valencià el passat dissabte, 22 de maig, en una de les atraccions de Terra Mítica. En primera línia, José Joaquín Ripoll, president de la Diputació d'Alicant, i Gerardo Camps, conseller d'Economia. El PP intentava així escenificar sense èxit la pau dins del partit després dels greus retrets que els zaplanistes havien fet a la Generalitat Valenciana.

El que havia de ser el projecte més emblemàtic de Zaplana ara fa funcions de túmul mortuori de la seua estrella. El poder de l'exministre i la pressió sobre els bancs ha camuflat durant anys la base fangosa sobre la qual s'erigia Terra Mítica, parc temàtic publicitat com "el millor d'Europa" i que en aquests moments és un dels grans fracassats entre els gegants de l'oci familiar. Una jutgessa acaba d'acceptar la suspensió de pagaments sol·licitada per Terra Mítica, que afronta reclamacions de 400 creditors. Les següents pàgines revisen la història apassionant i terrible d'una caiguda en l'abisme.

Molt poc temps després d'arribar a la presidència de la Generalitat Valenciana, el juny del 1995, Eduardo Zaplana arrebegava una antiga aspiració d'alguns empresaris hostalers de Benidorm, ciutat de la qual havia estat alcalde: la construcció d'un gran parc temàtic que complementaria l'oferta d'oci de la capital europea del turisme de sol i platja. La urgència política per fer realitat un projecte que va esdevenir la seua gran aposta personal com a president de la Generalitat acabaria precipitant la gestació d'aquesta faraònica infraestructura d'oci. El complex, tal com s'ha demostrat de manera sagnant des de la seua obertura, naixia amb una estructura empresarial amb peus de fang: sobredimensionat, sense el suport d'empreses relacionades amb el sector dels parcs temàtics, ple d'executius directament relacionats amb el Partit Popular i sense estudis consistents de mercat potencial.

Si quasi des del primer moment el PP havia començat a parlar de la construcció d'un parc temàtic a les comarques d'Alacant, l'octubre de l'any 1997 es presentava ja oficialment el projecte definitiu del parc. Es diria Terra Mítica i se situaria a la Marina Baixa, a cavall entre Benidorm i Finestrat.

El desembre del mateix any, es donava a conèixer el primer pas per a la construcció d'aquest complex, la redacció d'un pla especial d'usos i infraestructures sobre vuit milions de metres quadrats a les faldes de serra Cortina, a la partida del Moralet. La polèmica acompanyava el parc des del començament. Una part dels terrenys de secà expropiats eren una antiga pinada que l'estiu del 1992 va patir tres sospitosos incendis successius. Una part dels terrenys expropiats servien per a acollir la instal·lació, però la major part seria destinada a sòl de reserva en mans de la Generalitat, altres instal·lacions d'oci, camps de golf i hotels.

Així, des del primer moment, en el desenvolupament de Terra Mítica es barrejaven els interessos dins del parc amb els més importants, relacionats amb l'explotació de la gran àrea que s'havia d'urbanitzar al seu voltant. Aquests interessos creuats són una de les claus que ex-

pliquen la composició inicial de l'accionariat de Terra Mítica. La Generalitat, promotora del complex, es convertia en un dels accionistes de referència, al costat de les dues grans caixes d'estalvi valencianes, la CAM (Caixa d'Estalvis del Mediterrani) i Bancaixa, ja controlades en aquella època pel Partit Popular.

Al costat, però, hi havia un grup de grans empresaris valencians que van entrar a formar part del capital de Terra Mítica i que, temps després, començarien a desenvolupar els seus projectes urbanístics a prop del complex o en els mateixos terrenys expropiats per la Generalitat per a usos especials que després els cediria.

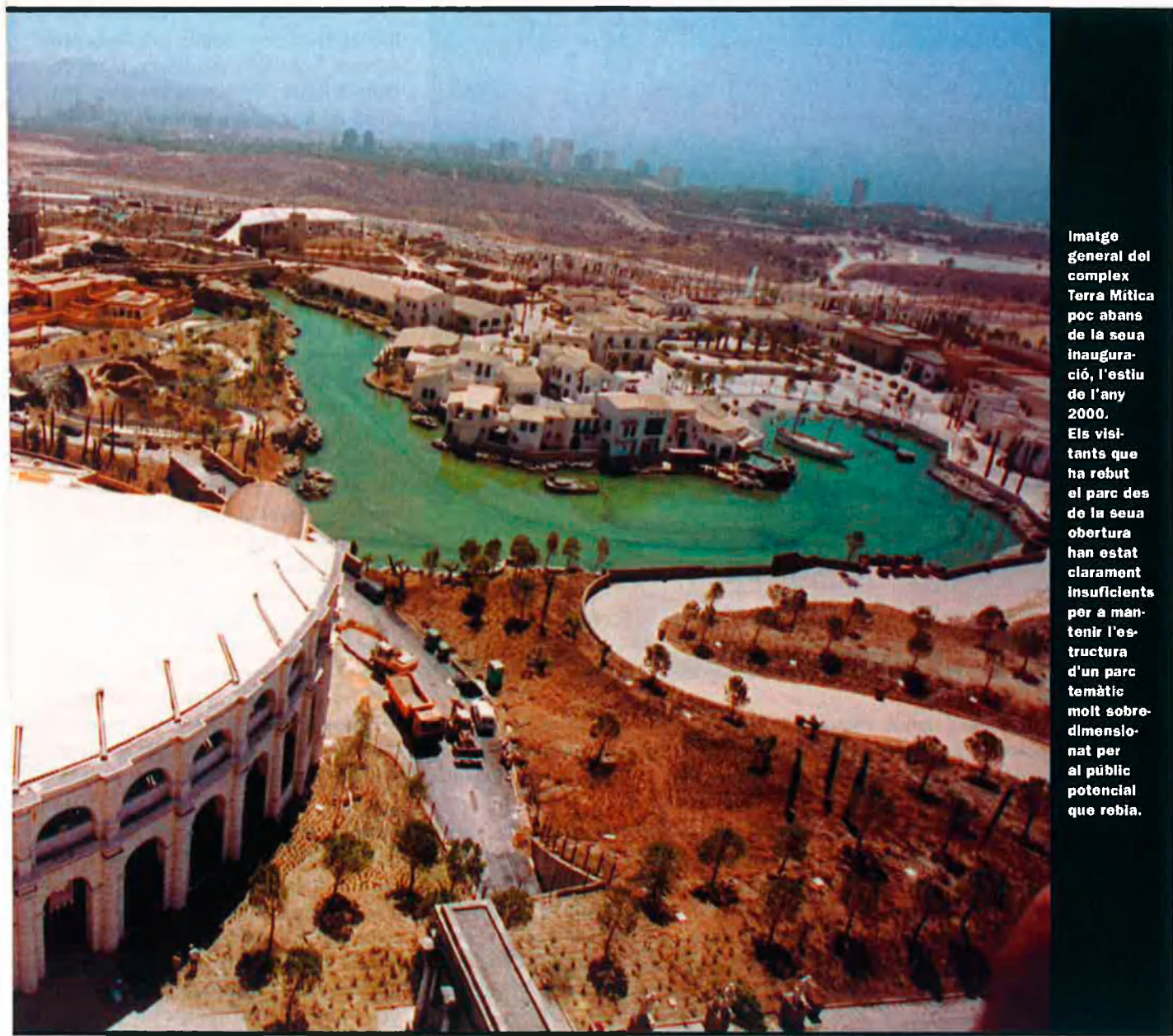
Des del principi se sabia que la ciutat de Benidorm és un parc temàtic en ella mateixa, i que un lloc com Terra Mítica no podria seduir els seus turistes

Entre aquests empresaris, que van barrejar la seua participació en el complex i en els seus voltants, hi havia els germans Lladró, Ballester, Javier Cremades o l'empresa de la Vall d'Albaida Color-tex (que hi participava a través d'una agrupació d'empresaris tèxtils). El cas més fosc, tanmateix, va ser des d'un primer moment el de l'empresari farmacèutic Eliseo Quintanilla, vicepresident de la Societat Parc Temàtic d'Alacant, propietat de la Generalitat i promotora del complex, i accionista d'una companyia que comprà terrenys de secà al costat mateix del parc abans que se sabera que s'anava a construir Terra Mí-

tica. També la família Murcia Puchades, implicada en el cas Naseiro, com el mateix Zaplana, era propietària d'uns terrenys annexos al parc que van quedar fora del pla d'usos i que, per tant, tenien molt més valor per construir urbanitzacions.

Alhora que començaven les desbocades plusvàlues fora del parc, s'iniciaven els problemes financers dins, des del moment mateix de la seua construcció. El febrer del 1998 es posava la primera pedra d'unes obres que acabarien amb uns elevadíssims sobrecostos, alimentats en part pel frenètic ritme de treball, contra rellotge i al compàs de les

Imatge general del complex Terra Mítica poc abans de la seua inauguració, l'estiu de l'any 2000. Els visitants que ha rebut el parc des de la seua obertura han estat clarament insuficients per a mantenir l'estructura d'un parc temàtic molt sobredimensionat per al públic potencial que rebia.

necessitats polítiques més que de les de la balança empresarial. Finalment, el complex costaria 420 milions d'euros, 150 més que els que hi havia previstos inicialment. Aquest desfasament presupostari seria la primera de les sagnies financeres que finalment han conduït el parc a la suspensió de pagaments. Els problemes més importants arribarien, però, el 27 de juliol de l'any 2000, el dia que es va inaugurar el parc.

Lluny de les previsions inicials.

Segons els càlculs de Terra Mítica, la quantitat mínima de visitants anuals havia de ser de 3 milions, xifra que esta-

blia el llindar de rendibilitat. Unes previsions que han quedat sempre molt lluny de la realitat. El primer any, que va obrir a meitat de temporada, va visitar el parc un milió de persones; el segon, l'any 2001, 2,1 milions. Després, començaria la davallada. El 2002 hi van acudir 1,5 milions; i el 2003, 1,1 milions. D'aquesta manera, es demostrava el problema que algun informe havia advertit ja abans de la inauguració del complex: estava enormement sobredimensionat.

Una altra de les crítiques ha estat la de la manca de professionalitat en la gestió del parc, una infraestructura dirigi-

da fins l'any 2001 per un home de la més estreta confiança d'Eduardo Zaplana, Miguel Navarro, i amb un organigrama farcit de càrrecs pròxims al PP, com ara Justo Valverde, responsable de recursos humans i cunyat de l'expresident de la Generalitat Valenciana. Aquesta rêmora del parc ha estat denunciada fins i tot per Ramón Jerez, president de la patronal de la construcció alacantina, que la setmana passada considerava que "no es poden fer les coses amb amics i amb amiguismes". L'arribada de la multinacional Paramount tampoc no va servir per a resoldre aquests problemes.

Imatge de la col·locació de la primera pedra de Terra Mítica, el 20 de febrer del 1998. Els sobrecostos en la construcció del complex van ser de 150 milions d'euros.

El desesperat acord amb Paramount. La gestió de la multinacional de l'entreteniment Paramount, que impulsa diferents parcs temàtics als Estats Units, havia de salvar el parc de la condemna al desastre que ja es veia venir, però, com si es tractara d'una maledicció, va ajudar a fer-lo irreversible. Perquè, a diferència d'Universal, que es va vincular de manera total –i això vol dir econòmica– a Port Aventura, Paramount va signar amb Terra Mítica un sever acord de gestió que no incloïa obligatòriament –només ho feia com a possibilitat– la seua participació capitalista en la societat. Tampoc considerava com a requisit la cessió d'atraccions pròpies en el primer parc que la corporació americana gestionava en Europa.

I això que l'opció podia haver estat un dels grans atractius de l'acord, ja que Paramount és especialista en l'aprofitament de personatges dels dibuixos animats de Hanna Barbera i en la disposició de megamuntanyes russes en els seus propis parcs. En canvi, empentava Terra Mítica cap a l'aposta per les atraccions de vertigen, que són les que més coneix, però sense que aquestes estigues-

ren finançades per la multinacional. L'aposta no va funcionar, açò no és Amèrica, i a casa nostra la gent no és tan addicta a les muntanyes russes. Però Paramount no ha perdut, ja que no va invertir. En canvi, Terra Mítica sí. I de quina manera.

L'any 2001 Paramount va signar amb Terra Mítica un contracte que estipulava el cobrament d'un aval de 13 milions de dòlars si el parc entrava en suspensió de pagaments o feia fallida. També, i com a condició, va obligar a invertir 6 milions d'euros en millores logístiques del complex. Va considerar que calia ampliar-se tot el capital possible, però va deixar clar que no participaria en cap d'aquestes operacions. És a dir, es va limitar a garantir-se considerables beneficis per la gestió del parc amb independència dels resultats econòmics d'aquest. El director general proposat per Paramount, John Fitzgerald, va retallar fins un 30% les despeses, va fer tancar Terra Mítica els mesos d'hivern, va fer que la marca Paramount apareguera promocionalment lligada al logotip del parc, i poca cosa més. Aquesta política ha facilitat l'enquistament del fracàs.

Ara Terra Mítica ha rebaixat a Paramount els diners anuals –va començar cobrant 4 milions de dòlars, i ara cobrarà 1 milió– i concreta les seues funcions en la gestió i conservació única de les atraccions. Una part significativa del consell d'administració vol desfer-se de Paramount així que siga possible, i buscar un altre operador tecnològic.

Creixents convulsions financeres. El parc ha patit contínues i creixents convulsions financeres que es resolien amb injeccions monetàries de la Generalitat Valenciana, i de la CAM i Bancaixa. Aquests fons rebuts, que no es podien tornar, acabaven sent convertits en capital del parc a través de successives ampliacions. L'octubre de l'any passat, per exemple, es feia una operació acordió, consistent en una reducció del capital social acompanyada d'una aportació monetària per tornar a ampliar-lo. Ja sense el suport de cap dels petits accionistes, la injecció de fons va anar a càrrec de les dues grans caixes valencianes, que cada vegada es resistien més a continuar posant diners a Terra Mítica. L'administració valenciana, cada vegada més endeutada, tampoc no podia fer-se càrrec del desfasament patrimonial del projecte estrella de Zaplana. Les pèrdues han estat cada any majors que l'anterior. El parc, l'any 2000, va perdre 3 milions d'euros; 35 el 2001; i 48 el 2002. L'estimació de pèrdues elaborada per Bancaixa i la CAM per al 2003 és encara major, 60 milions d'euros. El complex ha acumulat més de 150 milions d'euros en pèrdues d'explotació des de la seua inauguració.

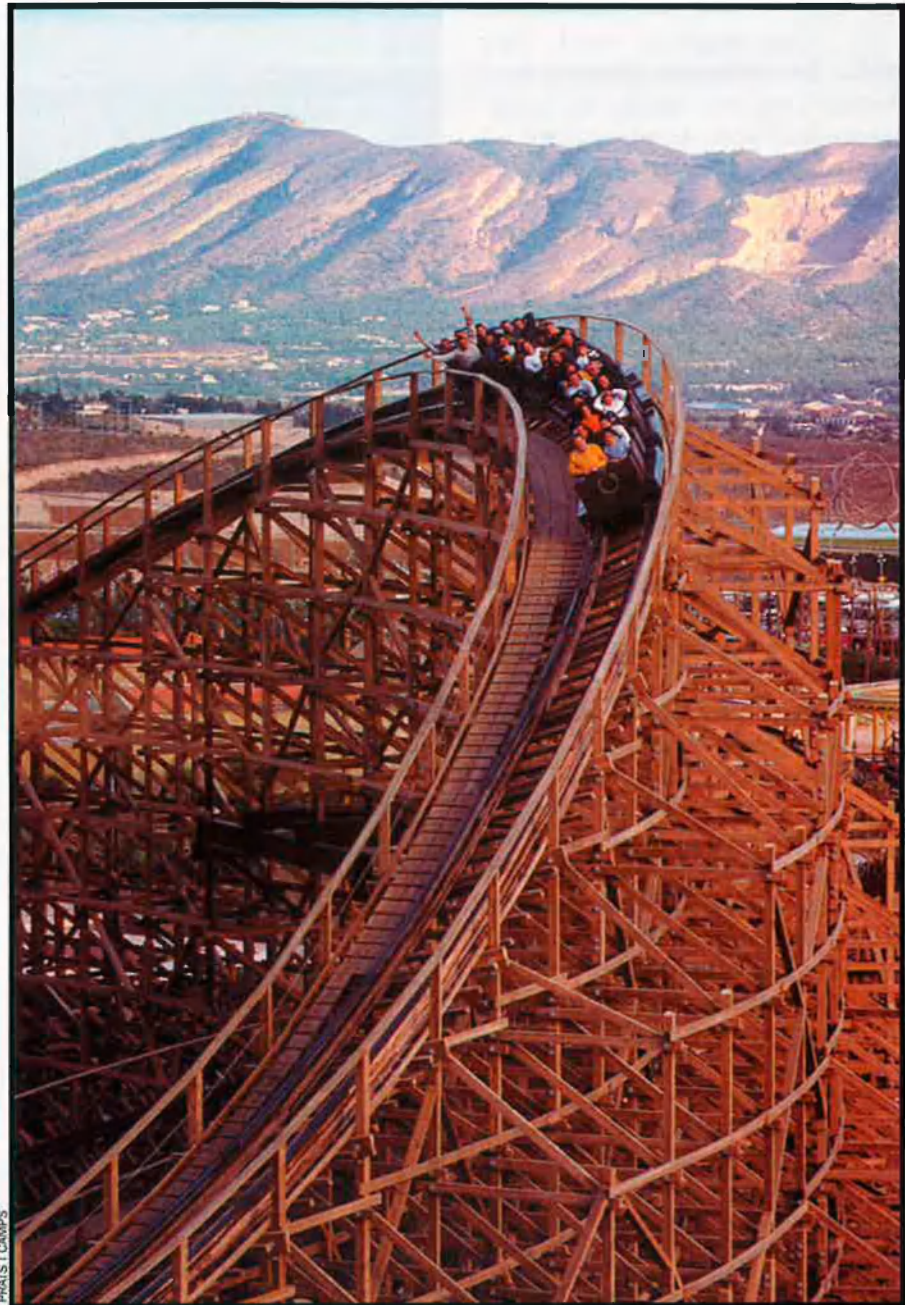
Una suspensió que obre molts interrogants. L'equilibri comptable de Terra Mítica esclatava el passat dimecres 19 de maig. El consell d'administració del parc acordava de demanar als jutjats la suspensió de pagaments, vist que no podia afrontar un crèdit concedit per vint-i-dues entitats de crèdits sindicades per valor de 111 milions d'euros. Terra Mítica no havia pogut pagar un dels venciments d'aquest crèdit concedit el 1999. Després de l'amenaça de

dues de les entitats financeres participants (Vital Kutxa i Caja Cantabria) d'executar la hipoteca sobre el parc, s'havia iniciat una tensa negociació per arribar a un acord, però les entitats creditores no van acceptar les condicions de rebaixa proposades per Terra Mítica. Finalment, el complex va haver de reclamar la suspensió de pagaments per defensar-se dels creditors.

El parc temàtic, que tindrà ara administradors judicials que supervisaran tots els comptes, haurà d'elaborar un pla de viabilitat empresarial que segurament haurà de reduir la dimensió del parc. De moment, però, la seua imatge ha rebut un colp molt dur, i tindrà molts problemes per garantir el subministrament dels seus proveïdors habituals, a més dels problemes amb una plantilla de 1.500 treballadors que pot ser massa gran per al futur del parc.

La declaració de suspensió de pagaments de Terra Mítica va reobrir en carn viva les ferides internes del PP valencià. El sector zaplanista del partit acusava la Generalitat de no haver posat prou d'interès a evitar-la, bé mitjançant l'aportació directa de fons, bé amb pressions més intenses sobre les caixes valencianes perquè contribuïren amb noves injeccions monetàries. Representants del sector zaplanista del partit com ara Julio de España, president de les Corts Valencianes, o José Joaquín Ripoll, president de la Diputació d'Alacant, van bonegar durament el Consell i van reclamar, sense èxit, que evitara la declaració de suspensió de pagaments.

Si bé empresarialment aquesta mesura pot ser l'única per aconseguir un acord satisfactori amb els creditors i un redimensionament estructural que garantezca el futur de Terra Mítica a llarg termini (encara que amb més modèstia), sembla que des del punt de vista polític els representants del zaplanisme, amb la seua esvalotada eixida en tromba, intentaven impedir de totes totes que una autoritat judicial investigara els comptes del complex. Els líders del PP alacantí, per capgirar aquesta situació, van recórrer fins i tot a un fantasma històric, el greuge de la província d'Alacant amb València.

Imatge de la muntanya russa de fusta, una de les principals atraccions de Terra Mítica. S'ha demostrat que a Europa no hi ha un mercat consolidat per a les atraccions de vertigen.

Si no s'arriba a un acord amb les institucions financeres que aixequi aviat la suspensió de pagaments, s'obrirà un procés que pot durar com a màxim un any i mig en el qual el parc haurà de presentar un acord que accepten les entitats financeres i un pla de sanejament.

Hi havia espai per a aquest parc a Benidorm? Zaplana, com a home fet a Benidorm, és difícil que pensara

ni per un instant que un parc temàtic tindria viabilitat en una ciutat que ja és, en ella mateixa, un autèntic parc temàtic. Altra cosa, però, era el profit personal que en podia traure del projecte, que ha estat molt.

Benidorm és, des de fa temps, el màxim monument de l'estat espanyol dedicat a la diversió massiva en estat pur. I la gent que hi acudeix, en té més que suficient amb això.

La Setmana Santa i els mesos d'estiu concentren la temporada alta de Terra Mítica. És precisament aleshores quan Benidorm es veu inundat de buscadors/es de tot arreu de sexe, alcohol, sol i nits salvatges. Preus barats, adrenalina en cada cantó i una oferta impressionant de tot tipus: què pot competir amb això? Per descomptat que no un parc d'atraccions per a tota la família, erigit en les proximitats d'una ciutat antítesi del turisme familiar. Benidorm s'ha especialitzat en turistes que volen prendre unes vacances de la seua pròpia vida, i no està pensada per a la gent que es trasllada amb l'àvia, la sogra i els nens. A l'hivern, és cert, la cosa canvia, però tampoc en favor del turisme familiar. Aleshores hi arriba la gerontocràcia mundial, amb poca tirada pels viatges en muntanyes russes o per les atraccions de caiguda lliure.

I més: Terra Mítica ocupa un immens secà, sense grans espais d'ombra ni arbres, coses que desaconsellen les visites els dies de calor (qualsevol dia d'estiu la temperatura en el parc pot acostar-se als 35 graus). L'entrada no és barata, cosa que xoca amb la disposició turística de la zona. Arribar-hi requereix un esforç de trasllat per al turista que es torrefacta a la platja, ja que el parc no té encara instal·lacions hoteleres.

Cal afegir que els visitants que hi van, ho fan una sola vegada i no solen repetir. I així, si bé Benidorm arriba a tenir cinc milions de turistes estacionaris, Terra Mítica n'ha tingut un només la passada temporada. Un informe de 1997 de l'agència consultora internacional ERA pronosticava un panorama d'aquest estil. Temps després, en canvi, ERA va rectificar, i va passar a considerar que el projecte de Terra Mítica tindria "quota de mercat assegurada".

El fracàs del "model Zaplana".

Terra Mítica i les seues circumstàncies, des del primer dia, han estat sempre una plasmació de tot allò que significava el seu pare, Eduardo Zaplana: el triomf de l'aparença per damunt del contingut, el benefici per als inversors amics a canvi del suport en projectes kamikazes, l'ús de diners de tots per a

BAIÀ GIL / EFE / PRAESI CAMPS

projectes de clara promoció política personal, la barreja entre economia liberal i el més ferri control d'aquesta economia, l'abús total de l'erari públic amb un somriure en la cara i la grandiloqüència del poder en la mànega, el tu-

risme, la construcció i l'hostaleria com a mesura de totes les coses, la manipulació i la precarietat disfressades de mesures polítiques eficaces... Ara, amb el descens a l'infern, tot se'n va avall: els signes ho mostren. Com ara els deu-

De dalt a baix i d'esquerra a dreta, imatge del dia de la inauguració de Terra Mítica; un dels espectacles nocturns del parc; l'atracció Cascades del Nil; i Miguel Navarro i John Fitzgerald el 25 de novembre del 2001, quan aquest darrer prenia el relleu com a director de Terra Mítica.

RTVV, que ha acumulat en nou anys 553 milions d'euros de deute. I tot per culpa de les despeses d'una cadena matriu, TVV, que pateix la sobredosi de treballadors més injustificable i ofereix la programació més insostenible, amiguista i manipulada de totes les autonòmiques. També hi ha els enigmes lligats als contractes turístics promocionals que va establir la Generalitat amb Julio Iglesias, que poden amagar un pagament secret de 6 milions d'euros; caríssims i colossalistes projectes que es troben als llimbs, com els megaestudis cinematogràfics alacantins Ciudad de la Luz o el projectat parc d'atraccions de Castelló Mundo Ilusión, que implicaria la requalificació de 16 milions de metres quadrats de terreny.

L'agonia de les caixes. Zaplana sempre ha exercit una desmesurada pressió sobre Bancaixa i la CAM per finançar —sense possibilitat real de retorn— les pèrdues del parc temàtic. Julio de Miguel, família directíssima de la zaplanista consellera de Benestar Social Alcía de Miguel, va deixar la presidència de Bancaixa impulsat pel mateix Zaplana, després que posara problemes a la injecció infinita de fons en el parc. No ho va fer debades, ja que una nova maniobra d'aquest estil posaria en perill l'equilibri financer de les caixes.

Bancaixa i la CAM han acabat controlant el 40% del capital de Terra Mítica —és a dir, del seu fracàs— i són, al mateix temps, les grans creditors del parc, les entitats que més i majors crèdits han garantit (la CAM, pe exemple, hi ha invertit més de 70 milions entre accions i crèdits). L'actual president de Bancaixa, José Luis Olivas, a qui temps enrere Zaplana va fer president interí de la Generalitat quan se'n va anar a fer de ministre a Madrid, ara no vol saber res de Terra Mítica —ni de Zaplana— i està a favor que Bancaixa no pose ni un euro més en el cràter de Benidorm. La CAM és ara la que rep la màxima pressió zaplanista, cosa que ha generat intensos desacords en el seu consell d'administració.

Els problemes dels parcs d'atraccions. El desastre de Terra Mítica no és una absoluta excepció, tot i que la

tes del parc i la suspensió de pagaments. El sobrecost de 300 milions que arrosseguen les obres de la Ciutat de les Arts i de les Ciències, amb un Palau de les Arts que excedeix colossalment el pressupost inicial, i sense data oficial

d'inauguració. O la privatització hospitalària revolucionària com a bandera no imitada per ningú.

També els intents de privatització paralizats pel jutge de Canal 9, cadena que forma part d'una corporació,

PREMI DE PERIODISME D'INVESTIGACIÓ RAMON BARNILS

EL SETMANARI EL TEMPS
CONVOCA EL
IV PREMI DE PERIODISME
D'INVESTIGACIÓ
RAMON BARNILS

La dotació del premi serà de
3.333 euros. Els treballs, inè-
dits i escrits en català, hauran
de presentar-se al setmanari
EL TEMPS

(Av. del Baró de Càrcer, 37,
1r, 1a, 46001 València)
abans del 30 de setembre.

L'obra guanyadora serà pu-
blicada al setmanari
EL TEMPS.

El premi es farà públic du-
rant el sopar de
lliurament dels Premis Octu-
bre que tindrà lloc a Valèn-
cia el 31 d'octubre de 2004.

Per a més informació:

EL TEMPS

Av. Baró de Càrcer, 37, 1r, 1a
46001 València
Tel. 963 535 100 o Fax: 963 534 569
eltemps@eltemps.net
<http://www.eltemps.net>

**A Terra Mítica,
des del
primer dia,
les plusvàlues
empresarials
no han estat dins
del parc, sinó
en el seu entorn**

desmesura i la precarietat gestora ele-
ven a l'apoteosi els problemes que
arrosseguen els altres parcs temàtics de
l'estat espanyol.

El millor situat és el més veterà, Port
Aventura, amb unes pèrdues el 2002 de
5 milions d'euros. La seua situació és
bona perquè, a banda d'una solvent
aliança amb la multinacional Universal,
que controla el 37% de les accions, ha
apostat per la diversificació en la políti-
ca d'inversions. El complex disposa de
dos hotels i ha afegit a les seues ins-
tal·lacions un parc aquàtic –Costa Cari-
be– que és atractiu i més barat de man-
tenir que el parc embrionari. Ofereix
molta més ombra, vegetació i diversitat
que Terra Mítica, i, ací sí, hi acudeix
més turisme familiar.

No obstant això, parcs com ara Dis-
neyland París, el de la Warner de Ma-
drid o Isla Mágica de Sevilla –que ja ha
passat també per una suspensió de pa-
gaments– s'enfronten igualment a la
crua realitat: Europa no té una cultura
d'oci lligada als parcs temàtics, a les
cues davant les atraccions, a entrades
tan cares i a l'esgotament que provo-
quen en el visitant.

En canvi, parcs de fira urbans –com
l'anomenat Parque de Atracciones de
Madrid, una mena de fira tradicional es-
table–, o, sobretot, els parcs aquàtics,
són molt rendibles: són més barats, els
nens s'hi diverteixen i els pares es re-
fresquen amb comoditat.

*Miquel Calvet
Joan M. Oleaque*